



Innst. S. nr. 266

(2002-2003)

Innstilling til Stortinget frå finanskomiteen

Dokument nr. 8:101 (2002-2003)

Innstilling frå finanskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Jens Stoltenberg, Hill-Marta Solberg, Ranveig Frøiland, Tore Nordtun og Torstein Rudihagen om tiltak mot den økende arbeidsledigheten og mot nedbygging av konkurranseutsatt næringsliv

Til Stortinget

SAMANDRAG

5. mars 2003 la Arbeiderpartiet sammen med Landsorganisasjonen i Norge (LO) fram forslag til et nytt solidaritetsalternativ. Bakgrunnen for forslaget var den økonomiske situasjonen, med økende arbeidsledighet og nedbygging av konkurranseutsatt industri. Arbeiderpartiet og LO er enige om at situasjonen må snus gjennom:

- en mer langsiktig og ansvarlig budsjettpolitikk og inntektspolitikk som bidrar til lavere rente, og lavere og mer stabil kronekurs
- et forpliktende og utdypet inntektspolitisk samarbeid
- en aktiv arbeidsmarkedspolitikk
- en offensiv nærings- og industripolitikk

I statsbudsjettet vil forslagsstillerne følge opp forslagene i det nye solidaritetsalternativet. I dette forslaget fremsetter derfor forslagsstillerne forslag om hvordan en aktiv arbeidsmarkedspolitikk og en offensiv nærings- og industripolitikk bør følges opp i Revidert nasjonalbudsjett for 2003 og i statsbudsjettet for 2004. Forslagsstillerne anmoder Stortinget om å be Regjeringen følge opp forslaget til tiltakspakke mot den økende arbeidsledigheten og mot nedbyggingen av konkurranseutsatt næringsliv i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett.

Det er i dokumentet redegjort nærmere for utviklingen i norsk økonomi og i norsk næringsliv.

Forslagsstillerne vil føre en aktiv og målrettet næringspolitikk med vekt på økt verdiskaping og innovasjon. Dette forutsetter blant annet et samordnet og offensivt virkemiddelapparat, og tilgang på både offentlig og privat kapital til økt satsing på utvikling, forskning og kommersialisering.

Forslagsstillerne vil satse mer på næringsrettet design som verktøy for verdiskaping, innovasjon, identitet og konkurransekraft i norsk næringsliv. Forslagsstillerne vil legge til rette for et tettere samspill mellom næringslivet og kulturlivet, som kan bidra til å skape kreativitet og vekst. Forslagsstillerne mener det bør sattes videre på sektorer der vi allerede er gode, blant annet på energisektoren, maritim sektor, fiskeri, havbruk og bioteknologi.

I tillegg til å føre en ansvarlig budsjettpolitikk og delta i et forpliktende inntektspolitisk samarbeid, har forslagsstillerne tre elementer i sin strategi mot økende arbeidsledighet og mot nedbygging av konkurranseutsatt næringsliv:

- Målrettet politikk mot sektorer der Norge har et fortrinn, for eksempel naturressurser, kunnskap eller kompetanse. Det er nødvendig med vilje til å satse langsiktig og systematisk på tiltak innenfor disse sektorene.
- Tiltak for å øke innovasjon og verdiskaping i alle deler av arbeidslivet. Målet er å sikre utvikling av nye produkter og produksjonsprosesser, og at ressursene utnyttes effektivt.
- Tiltak i arbeidsmarkedet for å bygge opp kompetansen hos arbeidsledige og permitterte, for å kvalifisere dem ytterligere for arbeid, og for å hindre at de faller ut av arbeidsmarkedet.

Målrettede tiltak i utsatte bransjer gjelder

- Verfts- og verkstedsindustrien og andre deler av offshore leverandørindustrien.
- Fiskerinæring og fiskeoppdrett
- Maritime næringer
- Møbelindustrien
- Reiseliv og
- Byggebransjen

Virkemidler for innovasjon og utvikling gjelder

- Økt satsing på innovasjon gjennom SND
- Økt satsing på design som virkemiddel
- Kulturbasert næringsutvikling og
- Legge til rette for å utnytte gjenkjøpsmulighetene

Tiltak i arbeidsmarkedet gjelder

- Kompetanseoppbygging gjennom arbeidsmarkedstiltak
- Unntak fra permitteringsreglene
- Tiltak mot sosial dumping av utenlandske arbeidstakere
- Ungdomsgaranti: tiltak mot økende ungdomsledighet
- Differensiert arbeidsgiveravgift og
- Styrking av kommuneøkonomien

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i forslaget til tilleggsbevilgninger og omprioriteringer på statsbudsjettet, legge fram en samlet pakke med tiltak mot den økende arbeidsledigheten og mot nedbygging av konkurranseutsatt næringsliv. Denne pakken bør inneholde følgende:

- *Tiltak for å sikre verfts- og verkstedsindustrien og andre deler av offshore leverandørindustrien oppdrag i framtiden.* Regjeringen må se på tiltak for å holde et høyt tempo i tildelingen av nye utvinningstillatelser på norsk sokkel og for å legge til rette for å øke utvinningsgraden på norsk sokkel, blant annet haleproduksjon og produksjon på marginale felt. Regjeringen må videre se på tiltak for å øke bruken av gass innenlands for å skape ny industri og flere arbeidsplasser, og på tiltak for å øke den statlige FoU-innsatsen på energisektoren.
- *Tiltak for å sikre verfts- og verkstedindustrien og andre deler av offshore leverandørindustrien oppdrag på kort sikt og for å øke kompetansen til ansatte som blir permittert.* Regjeringen må se på muligheten for å modernisere og fornye riksvei- og fylkesveifergene, og for å legge til rette for bygging av gassferger. Videre må Regjeringen se på hvordan Aetat kan bidra til en systematisk kompetanseoppbygging hos permitterte ansatte i offshore leverandørindustrien og ved skipsverftene.
- *Tiltak for fornyelse og omstilling av fiskerinæringen og oppdrettsnæringen.* Regjeringen må se på

hvordan SNDs marine strategi kan følges opp og må vurdere å øke bevilgningen til marint innovasjonsprogram, til nyskaping, omstilling og kapasitetstilpasning i fiskerinæringen og til Fiskerinæringens kompetansesenter.

- *Tiltak for nyskaping og designdrevet innovasjon i møbelindustrien.* Regjeringen må vurdere hvordan staten kan bidra til å iverksette næringens eget program "Innovasjon møbel".
- *Tiltak for å styrke reiselivet ved å øke interessen for Norge som reisemål.* Regjeringen må vurdere å øke bevilgningen til den internasjonale markedsføringen av Norge som reisemål i tråd med den femårige opptrappingsplanen som tidligere er vedtatt.
- *Generelle tiltak for å øke innovasjonen og utviklingen i næringslivet.* Regjeringen må se nærmere på mulighetene for å øke bevilgningen til SNDs forsknings- og utviklingskontrakter, landsdekkende innovasjonsordning og inkubatorstipend. Støtten til inkubatorstipendene må følges av en økt satsing på SIVAs inkubatorprogram. Regjeringen må videre se nærmere på muligheten for å øke tilgangen på risikokapital ved å overføre mer til såkornordningene og SNDs distriktsrettede fond.
- *Tiltak for å øke interessen for design i næringslivet.* Regjeringen må vurdere hvordan offentlige myndigheter kan bidra til større vekt på design i næringslivet gjennom blant annet Norsk Designråd og SND.
- *Tiltak for å sette kulturbasert næringsutvikling på dagsorden.* Regjeringen må sette i gang et arbeid for å få mer kunnskap om betydningen av kultur i utviklingen av næringslivet og blant annet vurdere å la SND utvikle prosjekter i skjæringsfeltet mellom kultur og næring.
- *Flere tiltaksplasser og flere plasser innenfor bedriftsintern opplæring.* Regjeringen må vurdere behovet for flere ordinære tiltaksplasser og for å utvide bruken av bedriftsintern opplæring.
- *Unntak fra permitteringsreglene.* Regjeringen må vurdere å gi mulighet for lengre permitteringsperiode enn 26 uker for utsatte bransjer.
- *Tiltak mot sosial dumping av utenlandske arbeidstakere.* Regjeringen må se hvilke muligheter den har for å hindre at selskaper skaffer seg et konkurransefortrinn ved å underbetale utenlandske arbeidstakere i Norge og å bryte norsk lov.
- *Tiltak for å sikre ungdom under 25 år arbeid eller utdanning.* Regjeringen må se på tiltak for å sikre at ungdom enten får et tilbud om jobb, utdanning eller arbeidsmarkedstiltak.
- *Kompensasjon for bortfallet av differensiert arbeidsgiveravgift.* Regjeringen må undersøke nærmere om det er mulig å beholde redusert arbeidsgiveravgift i andre deler av landet enn i Nord-Troms og Finnmark. Kompensasjonsordningene må utformes slik at de områdene som taper på omleggingen kompenseres fullt ut.
- *En styrking av kommunenes økonomi."*

MERKNADER FRÅ KOMITEEN

Komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Ranveig Frøiland, Svein Roald Hansen, Tore Nordtun, Torstein Rudihagen og Hill-Marta Solberg, frå Høgre, Svein Flåtten, Torbjørn Hansen, Heidi Larssen og Jan Tore Sanner, frå Framstegspartiet, Gjermund Hagesæter, leiaren Siv Jensen og Per Erik Monsen, frå Sosialistisk Venstreparti, Øystein Djupedal, Audun Bjørlo Lysbakken og Heidi Grande Røys, frå Kristeleg Folkeparti, Ingebrigt S. Sørfonn og Bjørg Tørresdal, frå Senterpartiet, Morten Lund, frå Venstre, May Britt Vihovde, og frå Kystpartiet, Steinar Bastesen, viser til at dokumentet 9. april 2003 vart sendt finansminister Per-Kristian Foss til uttale. Svaret frå finansministeren 7. mai 2003 følgjer som trykt vedlegg til denne innstillinga.

Komiteen viser til omtale og merknader til sysselsettingspolitikken under kapittel 10 i Budsjett-innst. S.

II (2002-2003), jf. St.meld. nr. 2 (2002-2003) Revidert nasjonalbudsjett 2003.

Komiteen viser òg til at omtalen og merknadene i Budsjett-innst. S. II (2002-2003) er konkretisert med framlegg under aktuelle postar i Innst. S. nr. 260 (2002-2003), jf. St.prp. nr. 65 (2002-2003) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet medregnet folketrygden 2003.

TILRÅDING FRÅ KOMITEEN

Komiteen viser til dokumentet og til det som står framføre og gjer følgjande

framlegg:

Dokument nr. 8:101 (2002-2003) - forslag fra stortingsrepresentantene Jens Stoltenberg, Hill-Marta Solberg, Ranveig Frøiland, Tore Nordtun og Torstein Rudihagen om tiltak mot den økende arbeidsledigheten og mot nedbygging av konkurranseutsatt næringsliv - vert å leggje ved protokollen.

Oslo, i finanskomiteen, den 14. juni 2003

Siv Jensen
leiar

Torstein Rudihagen
ordførar

Vedlegg

Brev fra Finansdepartementet v/statsråden til finanskomiteen v/Torstein Rudihagen, datert 7. mars 2003

Finanskomiteens behandling av Dokument nr. 8:101 (2002-2003) Forslag fra stortingsrepresentantene Jens Stoltenberg, Hill-Marta Solberg, Ranveig Frøiland, Tore Nordtun og Torstein Rudihagen om tiltak mot den økende arbeidsledigheten og mot nedbygging av konkurranseutsatt næringsliv

1.

Jeg viser til brev fra Stortingets finanskomité av 29. april 2003 om Dokument nr. 8:101 (2002-2003) Forslag fra stortingsrepresentantene Jens Stoltenberg, Hill-Marta Solberg, Ranveig Frøiland, Tore Nordtun og Torstein Rudihagen om tiltak mot den økende arbeidsledigheten og mot nedbygging av konkurranseutsatt næringsliv. Jeg inviteres i brevet til å komme med innspill til finanskomiteens behandling av saken. Et slikt innspill følger i dette brevet.

2.

Stortingsrepresentantene Jens Stoltenberg, Hill-Marta Solberg, Ranveig Frøiland, Tore Nordtun og Torstein Rudihagen foreslår følgende i Dokument nr. 8:101 (2002-2003):

"Stortinget ber Regjeringen i forslaget til tilleggsbevilgninger og omprioriteringer på statsbudsjettet, legge fram en samlet pakke med tiltak mot den økende arbeidsledigheten og mot nedbygging av konkurranseutsatt næringsliv. Denne pakken bør inneholde følgende:

- Tiltak for å sikre verfts- og verkstedsindustrien og andre deler av offshore leverandørindustrien oppdrag i framtiden. *Regjeringen må se på tiltak for å holde et høyt tempo i tildelingen av nye utvinnings-tillatelser på norsk sokkel og for å legge til rette for å øke utvinningsgraden på norsk sokkel, blant annet haleproduksjon og produksjon på marginale felt. Regjeringen må videre se på tiltak for å øke bruken av gass innenlands for å skape ny industri og flere arbeidsplasser, og på tiltak for å øke den statlige FoU-innsatsen på energisektoren.*
- Tiltak for å sikre verfts- og verkstedsindustrien og andre deler av offshore leverandørindustrien oppdrag på kort sikt og for å øke kompetansen til ansatte som blir permittert. *Regjeringen må se på muligheten for å modernisere og fornye riksvei- og fylkesveifergene, og for å legge til rette for bygging av gassferger. Videre må Regjeringen se på hvordan Aetat kan bidra til en systematisk kompetansebygging hos permitterte ansatte i offshore leverandørindustrien og ved skipsverftene.*
- Tiltak for fornyelse av og omstilling av fiskerinæringen og oppdrettsnæringen. *Regjeringen må se på hvordan SNDs marine strategi kan følges opp og må vurdere å øke bevilgningen til marint innovasjonsprogram, til nyskaping, omstilling og kapa-*

sitetstilpasning i fiskerinæringen og til Fiskerinæringens kompetansesenter.

- Tiltak for nyskaping og designdrevet innovasjon i møbelindustrien. *Regjeringen må vurdere hvordan staten kan bidra til å iverksette næringens eget program "Innovasjon møbel".*
- Tiltak for å styrke reiselivet ved å øke interessen for Norge som reisemål. *Regjeringen må vurdere å øke bevilgningen til den internasjonale markedsføringen av Norge som reisemål i tråd med den fem-årige opptrappingsplanen som tidligere er vedtatt.*
- Generelle tiltak for å øke innovasjonen og utviklingen i næringslivet. *Regjeringen må se nærmere på mulighetene for å øke bevilgningene til SNDs forsknings- og utviklingskontrakter, landsdekkende innovasjonsordning og inkubatorstipend. Støtten til inkubatorstipendene må følges av en økt satsning på SIVAs inkubatorprogram. Regjeringen må videre se nærmere på muligheten for å øke tilgangen på risikokapital ved å overføre mer til såkornordningene og SNDs distriktsrettede fond.*
- Tiltak for å øke interessen for design i næringslivet. *Regjeringen må vurdere hvordan offentlige myndigheter kan bidra til større vekt på design i næringslivet gjennom blant annet Norsk Designråd og SND.*
- Tiltak for å sette kulturbasert næringsutvikling på dagsorden. *Regjeringen må sette i gang et arbeid for å få mer kunnskap om betydningen av kultur i utviklingen av næringslivet og blant annet vurdere å la SND utvikle prosjekter i skjæringsfeltet mellom kultur og næring.*
- Flere tiltaksplasser og flere plasser innenfor bedriftsintern opplæring. *Regjeringen må vurdere behovet for flere ordinære tiltaksplasser og for å utvide bruken av bedriftsintern opplæring.*
- Unntak fra permitteringsreglene. *Regjeringen må vurdere å gi mulighet for lengre permitteringsperiode enn 26 uker for utsatte bransjer.*
- Tiltak mot sosial dumping av utenlandske arbeidstakere. *Regjeringen må se hvilke muligheter den har for å hindre at selskaper skaffer seg et konkurransefortrinn ved å underbetale utenlandske arbeidstakere i Norge og å bryte norsk lov.*
- Tiltak for å sikre ungdom under 25 år arbeid eller utdanning. *Regjeringen må se på tiltak for å sikre at ungdom enten får et tilbud om jobb, utdanning eller arbeidsmarkedstiltak.*
- Kompensasjon for bortfallet av differensiert arbeidsgiveravgift. *Regjeringen må undersøke nærmere om det er mulig å beholde redusert arbeidsgiveravgift i andre deler av landet enn i Nord-Troms og Finmark. Kompensasjonsordningene må utformes slik at de områdene som taper på omleggingen kompenseres fullt ut.*
- En styrking av kommunenes økonomi."

3.

Gjennom det siste året har sysselsettingen i industrien avtatt med 8000 personer, og kapasitetsutnyttningen er på det laveste nivået siden undersøkelsen startet i 1974. Industriinvesteringene ser ut til å falle kraftig både i år og neste år etter å ha ligget på et høyt nivå de siste årene. Denne bekymringsfulle situasjonen for industrien må særlig ses i sammenheng med en sterkt svekket kostnadsmessig konkurransevne og at markedene for norske eksportprodukter har utviklet seg svakt de siste årene som følge av den svake konjunktursituasjonen internasjonalt.

I Revidert nasjonalbudsjett 2003, som legges fram 15. mai, vil Regjeringen gi en vurdering av hvordan den økonomiske politikken best bør innrettes for å møte utfordringene norsk økonomi og spesielt det konkurranseutsatte næringslivet står ovenfor.

Den bekymringsfulle situasjonen i konkurranseutsatt sektor er bakgrunnen for at Regjeringen i samarbeid med partene i arbeidslivet ble det satt ned to utvalg i fjor høst. Det første utvalget, satt ned under Kontaktutvalget, ble ledet av Arbeids- og administrasjonsministeren og skulle forberede mellomoppgjøret 2003. Det andre utvalget, som var et partssammensatt ekspertutvalg ledet av Steinar Holden, skulle vurdere utfordringene for konkurranseutsatt sektor og lønnsdannelsen i årene framover. Holden-utvalget uttalte følgende om utfordringene for konkurranseutsatt sektor:

"Problemer i konkurranseutsatt sektor nå opplever har først og fremst sammenheng med lønnsdannelsen og effekten av pengepolitikken på kronkursen. Det er her en må søke løsningene. Utvalget vil ikke anbefale tiltak som støtter enkeltbransjer og enkeltvirksomheter. Med lavere lønnsvekst kan pengepolitikken slakkes opp. Da faller renten og kronen vil kunne svekkes."

Holden II-utvalget peker på at lønnsdannelsen må innrettes slik at den bidrar til en så lav og stabil arbeidsledighet som mulig. Dette innebærer ifølge utvalget at lønnsdannelsen må realisere en nominell lønnsvekst mer på linje med handelspartnerne og i tråd med inflasjonsmålet.

I erklæringen fra Kontaktutvalget 22. januar forpliktet partene i arbeidslivet seg til å arbeide for å få lønnsveksten i Norge mer på linje med utviklingen hos våre handelspartnere. Det var også enighet om at den samlede lønnsveksten i de delene av næringslivet som er utsatt for konkurranse fra utlandet skulle være normgivende for rammene i de øvrige oppgjørene. Dette vil være et viktig bidrag for å motvirke konkurransevne-svekkelsen og legge grunnlaget for lettelse i pengepolitikken. Det er i så måte gledelig at lønnsoppgjørene

for 2003 så langt synes å bli gjennomført i tråd med Kontaktutvalgets erklæring.

Som følge av utsikter til lavere prisvekst i tiden framover enn tidligere antatt, har Norges Bank siden desember 2002 redusert renten fire ganger med til sammen 2 prosentpoeng. Det er viktig at vi i finanspolitikken ikke foretar oss noe som legger hindringer i veien for ytterligere rentenedsettelse. Om dette uttalte Holden-utvalget:

"Utvalget vil advare sterkt mot å åpne opp for en systematisk sterkere økning i bruken av oljeinntekter enn det som følger av handlingsregelen. Det vil kunne føre til sterk krone og svekket konkurransevne, og bidra til for rask nedbygging av konkurranseutsatt sektor."

Framtidig verdiskaping i norsk økonomi avhenger av omstillingsevne, og Regjeringen har styrket innsatsen for næringsrettet forskning. Skattefradragssystemet for FoU er i år utvidet til å omfatte alle bedrifter og bevilgningene til næringsrettet forskning i Forskningsrådet er økt. Regjeringen satser på nyskaping og har nylig lagt fram en egen proposisjon om det næringsrettede virkemiddelapparatet, jf. St.prp. nr 51 (2002-2003). Her legges det opp til at både nærings- og regionalpolitikken skal ha økt fokus på innovasjon. Det foreslås også å opprette en ny enhet for innovasjon og internasjonalisering. Enheten baseres på SND, SVO og Norges Eksportråd.

Arbeidsmarkedspolitikken skal bidra til at ledige raskt kommer tilbake i arbeid og ikke støtes ut av arbeidsmarkedet. Den skal stimulere ledige til aktiv jobbsøking og overgang til ordinært arbeid. Hvis ledige ikke lykkes med å komme i ordinært arbeid etter en periode med jobbsøking, vil mange få tilbud om å delta på arbeidsmarkedstiltak. Studier av OECD underbygger at økt oppfølging fra arbeidsmarkedsetaten, forbedret jobbsøking og egenaktivitet er viktige og effektive komponenter i en aktiv arbeidsmarkedspolitikk. I budsjettet for 2003 ble Aetat styrket med om lag 220 årsverk og de ordinære arbeidsmarkedstiltakene ble økt med om lag 450 plasser til et gjennomsnittlig nivå i 2003 på 8650 plasser. For å møte den svakere utviklingen i arbeidsmarkedet ble Aetat styrket med ytterligere årsverk og antall tiltaksplasser ble økt med 3500 plasser i forbindelse med behandlingen av St.prp. nr. 44 (2002-2003).

Regjeringen vil som nevnt komme tilbake i Revidert nasjonalbudsjett 2003, som legges fram 15. mai, med en helhetlig vurdering av den økonomiske politikken for 2003.

